

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 222/2023-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Ladislava Dudíťa (sudca spravodajca) a Libora Duľa v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti **SLUŽBYT, s. r. o.**, Karpatská 56, Svidník, IČO 31 675 361, zastúpenej advokátskou kanceláriou **HUSAR AND PARTNERS S. R. O.**, Vojenská 14, Košice, IČO 53 519 141, konajúcou prostredníctvom advokáta a konateľ'a JUDr. Ivana Husára, proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach č. k. 11 Co 351/2019-1074 z 29. apríla 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 20. októbra 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 11 Co 351/2019-1074 z 29. apríla 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Sťažovateľka navrhuje zrušenie napadnutého uznesenia a vrátenie veci krajskému súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľka je žalovanou v spore so žalobkyňou Slovenskou asociáciou producentov v audiovizíi (ďalej len „žalobkyňa“) o zaplatenie finančnej sumy 11 806,30 eur s príslušenstvom z titulu používania audiovizuálnych diel a audiovizuálnych záznamov sťažovateľkou pri káblovej retransmisii.

3. Okresný súd Košice I (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom č. k. 35 Ca 2/2017-277 z 3. decembra 2018 žalobu zamietol s odôvodnením, že žalobkyňa neuniesla dôkazné bremeno a nepreukázala, či je skutočne subjektom oprávneným na zastupovanie nositeľ'ov práv k audiovizuálnym dielam, čo mala preukazovať konkrétnymi zmluvnými vzťahmi so zastúpenými, resp. dohodou a súhlasom v zmysle § 86 ods. 1 zákona č. 185/2015 Z. z. Autorský zákon v znení účinnom do 31. decembra 2018 (ďalej len „autorský zákon“). Zároveň nepreukázala ani zastúpenie

tzv. nezastúpených nositeľov práv v zmysle § 147 ods. 1 autorského zákona. Subjektov zastupujúcich jednotlivých slovenských výrobcov audiovizuálnych diel je niekoľko, rozsah práv ochrany je totožný, žalobkyňa nepreukázala, že práve ona vykonáva ich zastúpenie. Nepreukázanou ostala aj otázka, či sťažovateľka skutočne používa diela, ktoré spadajú pod ochranu podľa autorského zákona, resp. v akom rozsahu sú tieto diela sťažovateľkou ďalej využívané (vysielané, retransmitované). Okresný súd ďalej uviedol, že na preukázanie výšky nároku nestačí iba predloženie sadzovníka organizácie kolektívnej správy, súd pri určovaní výšky nároku organizácie kolektívnej správy nie je viazaný jeho obsahom.

4. Na odvolanie žalobkyne krajský súd napadnutým uznesením zrušil rozsudok súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Odvolací súd identifikoval, že rozsudok okresného súdu je nedostatočne odôvodnený, pretože okresný súd opomenul zhodnotiť všetky dôkazy, ktorých vykonanie žalobkyňa navrhovala, neuviedol, na základe čoho dospel k záveru, že žalobkyňa má povinnosť preukázať konkrétnymi zmluvami zastúpenie nositeľov práv podľa autorského zákona, ani neuviedol, z akého ustanovenia autorského zákona vyvodil, že žalobkyňa má preukazovať rozsah používania diel sťažovateľkou. Okresný súd sa nevysporiadal so zmluvou predloženou žalobkyňou, ktorou preukazovala zastúpenie konkrétneho subjektu pri výkone kolektívnej správy práv podľa autorského zákona, a ani s ďalšími listinami, ktorými žalobkyňa preukazovala výkon kolektívnej správy práv s ohľadom na ďalšie organizácie kolektívnej správy.

5. Odvolací súd identifikoval aj odvolací dôvod spočívajúci v nesprávnom právnom posúdení, k čomu uviedol, že autorský zákon umožňuje organizáciám kolektívnej správy kolektívny výkon práv na základe zákona (§ 146 a § 147 autorského zákona) a na základe individuálnych dohôd s nositeľmi práv. Povinná kolektívna správa práv v odboroch, ku ktorým má sťažovateľka oprávnenie, t. j. výber primeranej odmeny za káblovú retransmisiu audiovizuálneho záznamu, ktorý je originálom audiovizuálneho diela, ako aj použitie audiovizuálneho diela jeho uvedením na verejnosti káblovou retransmisiou sa výslovne uplatňujú aj na nositeľov práv k dielam, ktorí so sťažovateľkou neuzavreli dohodu o zastupovaní svojich práv („nezastupovaní nositelia práv“).

6. K možnosti o prekrývaní sa rozsahu zastúpenia medzi jednotlivými organizáciami kolektívnej správy odvolací súd poukázal na rozdielnosť v rozsahu zastúpenia v zmysle udeleného oprávnenia na výkon kolektívnej správy práv, sťažovateľka je oprávnená na výkon kolektívnej správy k (i) audiovizuálnemu dielu, ktorého autormi sú podľa § 83 ods. 2 autorského zákona režisér, autor scenára, autor dialógov a autor hudby, ktorá bola vytvorená osobitne pre toto dielo, a iná fyzická osoba, len ak sa na vytvorení audiovizuálneho diela podieľala tvorivou duševnou činnosťou, aj k (ii) audiovizuálnemu záznamu, pričom výrobcom originálu audiovizuálneho diela podľa § 84 autorského zákona je osoba, ktorá iniciovala alebo zabezpečila vytvorenie audiovizuálneho diela a je výrobcom prvého audiovizuálneho záznamu tohto diela; originálom audiovizuálneho diela podľa § 82 ods. 2 autorského zákona je prvý audiovizuálny záznam tohto diela; bez súhlasu autora audiovizuálneho diela nemôže vzniknúť originál audiovizuálneho diela. Z § 86 ods. 1 autorského zákona vyplýva, že ak výrobca originálu audiovizuálneho diela získal od autora audiovizuálneho diela písomný súhlas na vyhotovenie originálu audiovizuálneho diela a dohodol sa s ním na odmene za vytvorenie audiovizuálneho diela a na odmene alebo spôsobe určenia odmeny osobitne za každé jednotlivé použitie audiovizuálneho diela, získava výrobca originálu audiovizuálneho diela *ex lege* právo na výkon výhradných majetkových práv k samotnému audiovizuálnemu dielu, ak autor diela

tomu nezabráni osobitnou dohodou. Výrobca je teda osobou odlišnou od autora audiovizuálneho diela, okresný súd sa nevyjadril k spornej otázke, či nárok výrobcov je „iba nárokom samotného autora“, ktorý môže za podmienok stanovených v § 86 autorského zákona vykonávať výrobca vo svojom mene, avšak na účet samotného autora, ktorý má na celé získané plnenie konečný nárok, lebo nárok z titulu použitia audiovizuálnych diel je iba sprostredkovaným nárokom samotných autorov, ktorí sú jeho konečnými príjemcami, resp. či výrobcovia (producenti) sú nositeľmi práv k audiovizuálnemu dielu ako celku. K takto formulovanej otázke poukázal odvolací súd na dôvodovú správu k § 82 až § 86 autorského zákona, z ktorej citoval: «Napokon je podrobne ustanovený výkon práv tak k audiovizuálnemu dielu, ako aj k dielam audiovizuálne použitým na základe kontinentálnej koncepcie („droit d’auteur“), ktorá nikdy nepovažuje za pôvodný subjekt autorských práv právnickú osobu (výrobca, teda producenta audiovizuálneho diela), ale vždy výlučne osobu fyzickú (autora audiovizuálneho diela) s akcentom na tzv. systém legitimácie, keď sa zavádza zákonná domnienka, podľa ktorej sa výkon autorského práva k audiovizuálnemu dielu „prenáša“ z tvorcu na výrobcu (práva autorov k audiovizuálnemu dielu vykonáva producent audiovizuálneho diela, ak od autorov audiovizuálneho diela získal písomný súhlas na vyhotovenie originálu audiovizuálneho diela a dohodol sa s nimi na odmene jednotlivo pre každý spôsob použitia audiovizuálneho diela). Uplatnenie uvedeného princípu je úpravou dispozitívnu.»

7. Podľa názoru odvolacieho súdu nie je možné považovať nároky uplatňované žalobkyňou v tomto konaní za vysporiadané tým, že sťažovateľka uzavrela s inými organizáciami kolektívnej správy autorských práv dohodu o urovaní a zaplatila im vystavené faktúry, ako to v rámci svojej obrany tvrdila sťažovateľka, ak je v § 86 ods. 1 autorského zákona zakotvená zákonná fikcia výkonu práv autorov audiovizuálneho diela výrobcom originálu audiovizuálneho diela (ak nie je preukázané inak).

8. Odvolací súd ďalej uviedol, že pre účely tohto konania postačovalo preukázať, že žalobkyňa má udelené oprávnenie na výkon kolektívnej správy práv v odbore a k predmetom ochrany a nebolo potrebné preukazovať, ktorých konkrétnych nositeľov práv sťažovateľka ako organizácia kolektívnej správy zastupuje z dôvodu, že pri výkone kolektívnej správy práv nie je rozhodujúce, koho organizácia kolektívnej správy zastupuje, ale kto je v rozhodnom čase nositeľom práv k predmetu ochrany, ktorého použitie táto organizácia práve spravuje.

9. Krajský súd zhrnul, že úlohou okresného súdu bude opätovne sa náležite vysporiadať s tvrdeniami oboch strán konania, ako aj so stanoviskami intervenienta, ktorého vstup do konania bol povolený.

II.

Argumentácia sťažovateľky

10. Sťažovateľka poukazuje na to, že k porušeniu ňou označených základných práv došlo z týchto dôvodov:

a) Krajský súd nesprávne aplikoval § 86 ods. 1 autorského zákona s poukazom na nález ústavného súdu č. k. II. ÚS 203/2021 z 11. novembra 2021, v rámci ktorého ústavný súd zaujal výklad k spornému § 86 ods. 1 autorského zákona, pričom išlo o totožnú skutkovú a právnu situáciu. Podľa sťažovateľky je bez akejkoľvek polemiky zrejmé, že výklad § 86 ods. 1 autorského zákona uskutočnený krajským súdom je arbitrárny a svojvoľný, pretože ide o výklad v priamom rozpore

s jazykovým znením tohto ustanovenia, ako aj s nálezom ústavného súdu vo veci sp. zn. II. ÚS 203/2021. Z uvedeného dôvodu zo strany odvolacieho súdu došlo k takému spôsobu výkladu príslušnej právnej normy, ktorý je svojvoľný a ústavne neudržateľný pre zjavné pochybenie a zjavný omyl v posudzovaní obsahu jednoduchej a zrozumiteľnej právnej úpravy. Takýto arbitrárny výklad je pre okresný súd záväzný a zmeniť ho môže iba rozhodnutie vyššej súdnej authority.

b) Sťažovateľka ďalej uvádza, že krajský súd síce poukázal na uvedený nález ústavného súdu uznesením č. k. 11 Co 49/2020-1018 zo 4. mája 2022, ktorým zamietol návrh žalobcu na vstup LITA, autorskej spoločnosti do konania, avšak v napadnutom uznesení sa s nálezom ústavného súdu nijako nevysporiadal a právne zaujal opačné stanovisko k výkladu § 86 ods. 1 autorského zákona ako ústavný súd.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Podstatou podanej ústavnej sťažnosti je sťažovateľkou tvrdené porušenie práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru) uznesením krajského súdu kasačnej povahy, ktoré podľa nej obsahuje záväzný právny názor týkajúci sa výkladu § 86 ods. 1 autorského zákona, ktorý je arbitrárny a odporujúci výkladu učenému ústavným súdom v inom konaní, ktoré je ale založené na porovnateľných skutkových a právnych okolnostiach.

12. Ústavný súd odkazuje na svoju ustálenú judikatúru (napr. II. ÚS 398/08, II. ÚS 439/2015, II. ÚS 6/2018, III. ÚS 449/2018, I. ÚS 443/2019), podľa ktorej v zásade nepreskúmava zrušovacie rozhodnutia súdov, pretože konanie vo veci samej pokračuje naďalej. Len z výnimočných dôvodov spočívajúcich buď v závažných pochybeniach súdov blížiacich sa k zmätočnosti, alebo z dôvodov, že kasačné rozhodnutie vytvorilo vo veci pevný hmotnoprávny základ rozhodovania pre súdy nižších stupňov, môže podrobiť aj kasačné rozhodnutie všeobecného súdu ústavnoprávnemu prieskumu a pristúpiť aj k jeho zrušeniu.

13. Úlohou ústavného súdu je v zásade posúdiť, či je konanie pred všeobecným súdom spravodlivé ako celok (pozri tiež rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Komanický proti Slovenskej republike zo 4. 6. 2002, č. 32106/96, bod 47). To je v zásade možné až po jeho definitívnom skončení. Povinnosť chrániť základné práva totiž majú aj všeobecné súdy a až v prípade, keď v tejto úlohe zlyhajú v zásade ako celok, môže do ich činnosti zasiahnuť ústavný súd (IV. ÚS 79/2020, IV. ÚS 357/2021). Ústavný súd preto spravidla nepristupuje k prieskumu zrušujúcich rozhodnutí odvolacích súdov a nezasahuje do prebiehajúceho, ešte neskončeného konania pred všeobecnými súdmi (II. ÚS 562/2018, II. ÚS 406/2018, III. ÚS 481/2017). Takýto prieskum je pripustený len veľmi výnimočne, a to v situácii, keď by namietané pochybenie zaťažilo celý ďalší proces zásadnou vadou, ktorá by už nebola reparovateľná v ďalšom konaní (III. ÚS 46/2013, I. ÚS 227/2018).

14. Ústavný súd uvádza, že skutkovo a právne obdobné ústavné sťažnosti (odlišných) sťažovateľov zastúpených tým istým právnym zástupcom napádajúce obdobne odôvodnené zrušujúce uznesenia krajského súdu ako v prejednávanej veci boli už predmetom jeho konania (napr. vo veciach sp. zn. I. ÚS 252/2021, I. ÚS 326/2021, I. ÚS 327/2021, II. ÚS 294/2021, II. ÚS 328/2021,

II. ÚS 343/2021, I. ÚS 570/2022, naposledy IV. ÚS 167/2023). V tomto prípade sťažovateľka prioritne argumentuje právnymi závermi nálezu ústavného súdu vo veci sp. zn. II. ÚS 203/2021, kde ústavný súd vyslovil:

„Argumentačne sa (SAPA, pozn.) domáha takého výkladu autorského zákona s poukazom na znenie § 169 ods. 4 písm. b) autorského zákona v spojení s § 165 ods. 9 a 10 autorského zákona, že SAPA ako organizácia kolektívnej správy zastupuje ex lege práve tých ostatných autorov audiovizuálnych diel, ktoré nepokrýva LITA (na základe zmlúv s nositeľmi uzavretých s LITOU) vo veci správy majetkových práv autorov za použitie audiovizuálnych diel káblovou retransmisiou, pretože títo autori neprejavili vôľu domáhať sa svojich nárokov sami a neuzavreli ani zmluvu s LITOU. S uvedeným právnym názorom ako obranou nemožno súhlasiť, pretože nemá oporu v autorskom zákone, dokonca je v rozpore s obsahom § 86 autorského zákona, na ktorý SAPA vo svojom vyjadrení poukazovala (pozri bod 11 odôvodnenia tohto nálezu). Podľa § 86 autorského zákona predpokladom výkonu majetkových práv k audiovizuálnemu dielu autorov výrobcom originálu audiovizuálneho diela je písomný súhlas na vyhotovenie diela, dohoda o odmene za vytvorenie diela a dohoda o odmene za použitie diela, pokiaľ nie je stanovené inak. Vzhľadom na to SAPA (ako organizácia kolektívnej správy združujúca producentov ako výrobcov audiovizuálnych diel, pozn.) je pri výkone majetkových práv (teda aj predmetnom spore) povinná preukázať predpoklady na výkon týchto majetkových práv zmluvami s autormi, v ktorých prospech kolektívnu správu vykonáva. Pokiaľ by bol výklad dotknutých ustanovení autorského zákona predostretý SAPOU správny, týkal by sa rovnako aj LITY, s ktorou Slovak Telekom vysporiadala sporné licenčné práva za použitie audiovizuálnych diel káblovou retransmisiou. Ústavný súd, vychádzajúc z uvedeného a dôkazov, ktoré sú obsahom súdneho spisu a ktoré SAPA predložila v predmetnom konaní na podporu svojho tvrdenia o zastupovaní iných autorov pri použití ich diel v káblovej retransmisii, konštatuje, že obsahom spisu sú buď nepodpísané návrhy zmlúv, na základe ktorých teda rozhodne nie je možné ustáliť záver, že zastupuje iných autorov ako tých, ktorých práva mali byť vysporiadané zmluvne medzi Slovak Telekom a LITOU, alebo ide o zmluvy, ktoré sa týkajú iných nárokov než tých, ktoré sú predmetom konania. Predpokladom záveru o rozdielnosti uplatňovaného nároku je okrem iného aj ustálenie skutkovej otázky, koho majetkové práva SAPA vykonáva v rámci kolektívnej správy majetkových práv v súvislosti s káblovou retransmisiou a uplatňuje v predmetnom konaní.“

15. Citovaná časť nálezu ústavného súdu podľa sťažovateľky odporuje napadnutému uzneseniu krajského súdu, s čím sa ale ústavný súd nestotožňuje. V prvom rade ústavný súd sa v argumentovanom náleze vyjadroval k otázke vstupu intervenienta do konania a posúdeniu právneho záujmu na výsledku konania, a nie k posúdeniu merita veci, pričom jeho závery je potrebné vnímať v kontexte skutkových zistení vyplývajúcich z daného súdneho spisu.

16. Ďalej ústavný súd poukazuje na dôvody zrušenia rozsudku súdu prvej inštancie uvedené v napadnutom uznesení, ktorými sú prioritne nedostatočné odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie, nevysporiadanie sa so všetkými predloženými dôkazmi a nesprávne právne posúdenie veci. Okresný súd tak po vrátení veci bude korigovať aj skutkový stav a na tento bude ďalej aplikovať príslušnú právnu normu, ako aj právny názor krajského súdu, pričom argumentačne sa s ohľadom na prípadné nové skutkové zistenia ešte môže vyvíjať aj právne posúdenie veci, navyše pri zachovaní dvojinstančnosti súdneho konania budú mať obe strany sporu k dispozícii možnosť

podat' odvolanie a v otázke následného právneho posúdenia veci odvolacím súdom prichádza do úvahy potenciálne podanie dovolania podľa § 421 Civilného sporového poriadku.

17. V posudzovanej procesnej situácii nejde o stav, keď by mal ústavný súd zasiahnuť do kasačného uznesenia odvolacieho súdu, keďže jeho závery nie sú zmätočné (čo sťažovateľka ani netvrdí) a pre sťažovateľku nezakladajú taký právny stav, ktorý v ďalšom konaní nebude možné revidovať, či už podaním riadnych, resp. aj mimoriadnych opravných prostriedkov a je na mieste, aby ústavný súd uprednostnil princíp subsidiarity pred aktivovaním vlastnej právomoci zasahovať do konania, ktoré momentálne prebieha pred súdom prvej inštancie.

18. Vyhodnotiac všetky uvedené skutočnosti, ústavný súd konštatuje, že nezistil v danej veci dôvody na pripustenie výnimky zo zásady nevstupovať do rozhodnutia súdu, ktorým bolo zrušené rozhodnutie súdu nižšej inštancie. Na základe uvedeného tak dospel k záveru, že v danom prípade niet žiadnej spojitosti medzi napadnutým uznesením krajského súdu a namietaným porušením práv sťažovateľky, a preto jej ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti, resp. by bolo možné uvažovať aj o jej odmietnutí pre nedostatok právomoci podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde (porov. IV. ÚS 167/2023, IV. ÚS 232/2022).

19. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľky bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o ďalších jej návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. apríla 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu